

Sygnatura akt VIII Gz 215/18

POSTANOWIENIE

Dnia 9 stycznia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie, Wydział VIII Gospodarczy,

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Woźniak

Sędziowie: SO Anna Budzyńska

SR del. Rafał Lila (sprawozdawca)

po rozpoznaniu 9 stycznia 2019 roku w S.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy w postępowaniu upadłościowym A. G.

w przedmiocie wniosku syndyka masy upadłości o umorzenie postępowania upadłościowego

na skutek zażalenia upadłej na postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z 12 marca 2018 roku, sygn. akt V GUp 31/15 „of”,

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

SSR del. Rafał Lila SSO Agnieszka Woźniak SSO Anna Budzyńska

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 12 marca 2018 r. (sygn. akt V GUp 31/15 „of”) Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił wniosek upadłej o ustalenie planu spłaty (punkt I) oraz umorzył postępowanie upadłościowe upadłej A. G. w upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej (punkt II). W uzasadnieniu wyjaśnił, że umorzenie postępowania upadłościowego opiera się na uwzględnieniu stosownego wniosku syndyka, a opiera się na regulacji art. 491¹⁰ ust. 2 i 3 w zw. z art. 491¹ ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 2344 z późn. zm.; dalej: pr. upadł). Wyjaśnił, że powyższe przepisy wykluczają możliwość ogłoszenia i prowadzenia tzw. upadłości konsumenckiej wobec przedsiębiorcy. Rejestrując się 8 września 2017 r. jako przedsiębiorca (ewidencja działalności gospodarczej) upadła utraciła status osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Ponadto upadła zaniechała współpracy z syndykiem – nie poinformowała o zakupie pojazdu mechanicznego oraz laptopa. Zaciągnęła również zobowiązanie wekslowe, nie informowała o dokonywanych przez siebie czynnościach prawnych. Te uchybienia mają charakter istotny i uzasadniają umorzenie postępowania. Zarazem nie zachodziły w niniejszej sprawie względy słuszności lub względy humanitarne, które uzasadniałyby dalsze prowadzenie postępowania. Upadła nie jest osobą nieporadną, nie choruje na nieuleczalną chorobę, ani nie zachodzą inne okoliczności uzasadniające odstąpienie od umorzenia postępowania upadłościowego.

Powyższe postanowienie w części (co do punktu II sentencji) zaskarżyła upadła, wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia w tym zakresie. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie przepisów:

- art. 491¹ pr. upadł. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj. przyjęcie, że rozpoczęcie przez upadłą prowadzenia działalności gospodarczej wyklucza zastosowanie wobec niej działu V pr. upadł o postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej;
- art. 491¹⁰ ust. 2 i 3 pr. upadł przez błędne zastosowanie i przyjęcie, że upadła wypełniła przesłanki uzasadniające umorzenie postępowania, podczas gdy te przesłanki nie zachodziły.

W uzasadnieniu podkreśliła, że ustawa nie zakazuje upadłemu podjęcia działalności gospodarczej, a fakt ten nie może być podstawą do uznania, że prowadzenie postępowania upadłościowego nie jest uzasadnione z uwagi na następczą utratę statusu konsumenta. Według stanu na dzień złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i postanowienia o ogłoszeniu upadłości upadła taki status posiadała. Zwróciła również uwagę, że o zamiarze podjęcia działalności gospodarczej informowała, a nawet występowała o wyrażenie takiej zgody. Informowała również o nabywanym mieniu, przy czym pojazd i laptop zostały nabyte ze środków uzyskanych z dofinansowania przyznanego na założenie działalności gospodarczej. Zobowiązania te nie pomniejszyły zatem masy upadłości.

W odpowiedzi na zażalenie syndyk masy upadłości wniósł o oddalenie zażalenia. Wyjaśnił, że w jego ocenie podjęcie działalności gospodarczej przez upadłą uzasadnia umorzenie postępowania, ponieważ upadła nie jest już osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej. Zwrócił uwagę, że upadła nie współpracowała w toku postępowania – nie informowała o podjęciu działalności gospodarczej, nie składa comiesięcznych sprawozdań o swojej sytuacji. Syndyk dopiero po fakcie dowiadywał się o zaciąganych zobowiązaniach (zakup pojazdu, zakup laptopa etc.) oraz np. podjęciu przez upadłą 1 listopada 2017 r. zatrudnienia, czy uzyskiwanych stypendiach socjalnych. O niektórych faktach dowiadywał się dopiero z korespondencji adresowanej do upadłej, a przychodzącej bezpośrednio na adres syndyka.

Sąd zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione i prowadziło do uchylecia zaskarżonego postanowienia.

Umorzenie postępowania upadłościowego reguluje art. 491¹⁰ pr. upadł., zgodnie z którym przesłankami umorzenia postępowania są: złożenie stosownego wniosku przez samego upadłego (ust. 1), a także sytuacja, gdy upadły nie wskaże lub nie wyda syndykowi całego majątku, niezbędnych dokumentów lub w inny sposób nie wykonuje ciążących na nim obowiązków (chyba że uchybienie przez upadłego ciążącym na nim obowiązkom nie jest istotne lub przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi) – w tym przypadku umorzenie następuje z urzędu, na wniosek syndyka lub wierzyciela, po wysłuchaniu upadłego, syndyka, a w razie potrzeby także wierzycieli (ust. 2). Zaznaczyć przy tym należy, że art. 491¹⁰ ust. 2 stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy podstawa do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości ujawni się po ogłoszeniu upadłości (ust. 3). W tym miejscu podkreślenia wymaga, że „podstawą oddalenia wniosku” w rozumieniu art. 491¹⁰ ust. 3 pr. upadł. jest wyłącznie brak pozytywnych przesłanek ogłoszenia upadłości, tj. brak niewypłacalności (art. 10 w zw. z art. 491² ust. 1 pr. upadł.) oraz negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości enumeratywnie wskazane w art. 491⁴ pr. upadł. (zob. R. Adamus, w: Upadłość konsumencka. Komentarz, red. R. Adamus, B. Groele, Legalis 2017, kom. do art. 491¹⁰ pr. upadł.). Nie może natomiast podlegać ocenie jako późniejsze ujawnienie się podstaw do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości zmiana tego rodzaju, że upadły przestaje być osobą nieprowadzącą działalności gospodarczej w rozumieniu art. 491¹ pr. upadł. Ustawa pośrednio uniemożliwia ogłoszenie upadłości wobec byłych przedsiębiorców, bowiem jako negatywną przesłankę ogłoszenia upadłości określa sytuację, gdy dłużnik, mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, przy czym ogłoszenie upadłości może nastąpić, jeżeli przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi (art. 491⁴ ust. 2 pr. upadł.).

W przedmiotowej sprawie nie wystąpił przypadek polegający na ustaleniu nieznannej dotychczas okoliczności, że upadły przed ogłoszeniem upadłości prowadził działalność gospodarczą. Tym samym nie ujawniła się okoliczność, która prowadziłaby do oddalenia wniosku.

Niezależnie jednak od powyższego wskazać należy, że swoboda działalności gospodarczej jest jedną z wolności gwarantowanych każdemu już w przepisach Konstytucji RP (art. 20 Konstytucji RP), a ograniczenie swobody działalności gospodarczej może nastąpić wyłącznie w drodze ustawy i to z uwagi na ważny interes publiczny (art. 22 Konstytucji RP), zaś z zasady demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP) wywodzić należy, że ograniczenie swobody działalności gospodarczej musi być uregulowane w sposób wyraźny, uwzględniając zaufanie do władzy publicznej oraz standardy poprawnej legislacji.

Przyjmując powyższą perspektywę nie można przyjąć, że w sytuacji (jak w niniejszej sprawie), gdy wobec osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej ogłoszono upadłość na podstawie art. 491¹ i n. pr. upadł., a osoba ta podjęła następnie działalność gospodarczą, konieczne jest umorzenie trwającego postępowania upadłościowego. W takiej sytuacji wystąpiłby stan, w którym osoba, która mogła i uzyskała postanowienie o ogłoszeniu tzw. upadłości konsumenckiej, w rzeczywistości zostałaby pozbawiona możliwości skorzystania z dobrodziejstw tej instytucji. Pamiętać należy, że dopóki nie podjęła działalności gospodarczej, nie mogła złożyć wniosku o ogłoszenie upadłości na zasadach ogólnych, bowiem nie była przedsiębiorcą. Właściwe było złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Zadłużenie takiej osoby, czyli niewypłacalność, nie wynikało z żadnej prowadzonej uprzednio działalności gospodarczej. Niezasadne jest zatem uznanie, że osoba, wobec której zachodziły podstawy do ogłoszenia tzw. upadłości konsumenckiej, która nie była uprzednio przedsiębiorcą, nie może skorzystać z tej instytucji, podczas gdy była przedsiębiorcą taką możliwość posiada, gdy uzasadnione jest to względami słuszności czy humanitarnymi. Nie jest uzasadnione przyjęcie, że osoba nieprowadząca działalności gospodarczej uzyskuje ogłoszenie tzw. upadłości konsumenckiej, a wobec podjęcia działalności gospodarczej – będąc już przedsiębiorcą – nie ma możliwości przeprowadzenia postępowania upadłościowego i musiałaby, chcąc ogłosić swoją upadłość, złożyć wniosek na zasadach ogólnych, podczas gdy niewypłacalność powstała przed podjęciem działalności gospodarczej.

Żaden przepis dotyczący postępowania w sprawie tzw. upadłości konsumenckiej nie wyraża zakazu podejmowania przez upadłego działalności gospodarczej, a tym samym w świetle przytoczonych przepisów konstytucyjnych nie można zakładać, że taki niewyrażony wprost w ustawie zakaz istnieje.

Wreszcie dostrzec należy, że nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu działalności gospodarczej przez upadłego okoliczność, że jej immanentną cechą jest zaciąganie zobowiązań. W tym zakresie należy mieć na uwadze, że stosownie do treści art. 491¹⁸ ust. 1 dopiero w okresie wykonywania planu spłaty wierzycieli upadły nie może dokonywać czynności prawnych, dotyczących jego majątku, które mogłyby pogorszyć jego zdolność do wykonania planu spłaty wierzycieli. Oznacza to, że upadły nie jest ograniczony, w okresie poprzedzającym wykonywanie planu spłaty, w podejmowaniu czynności prawnych prowadzących do zaciągnięcia zobowiązań, a w okresie jego wykonywania nie może zaciągać jedynie zobowiązań pogarszających jego zdolność do wykonywania planu spłaty. Choć powyższe uzupełnić należy o zastrzeżenie, że nie jest wykluczone zaciąganie także zobowiązań, które ową zdolność pogarszają, bo stosownie do ust. 2 przywołanego przepisu w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd, na wniosek upadłego, może wyrazić zgodę na dokonanie albo może zatwierdzić dokonanie takiej czynności prawnej.

Upadły nie może podejmować po ogłoszeniu upadłości działań prowadzących do obciążenia masy upadłości niektórymi ograniczonymi prawami rzeczowymi (art. 81 ust. 1 a), co w niniejszej sprawie nie ma miejsca.

Mając powyższe na względzie należało zgodzić się z zarzutem naruszenia art. 491¹⁰ ust. 3 oraz art. 491¹ pr. upadł. Mimo podjęcia przez upadłą działalności gospodarczej, postępowanie upadłościowe wywołane ogłoszeniem wobec upadłej tzw. upadłości konsumenckiej powinno się toczyć i nie ma z tego względu podstawy do jego umorzenia.

Na marginesie jedynie należy odnotować, że upadła w niniejszej sprawie, chcąc uzyskać pewność co do możliwości podjęcia przez nią działalności gospodarczej, zwróciła się z wnioskiem o wyrażenie zgody na jej podjęcie, a ów wniosek

został odrzucony postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim w osobie sędziego-komisarza z 8 maja 2017 r. (k. 191 i n.), w uzasadnieniu którego trafnie uznano, że nie ma normatywnych podstaw do wyrażenia zgody, czy zakazania podejmowania przez upadłą działalności gospodarczej w toku postępowania upadłościowego.

Odnosnie zarzutu naruszenia art. 491¹⁰ ust. 2 pr. upadł. należy stwierdzić, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia ogranicza się do bardzo enigmatycznego wskazania zaistnienia przesłanek umorzenia postępowania. Mianowicie wskazuje jedynie na zaniechanie współpracy z syndykiem, nieinformowanie syndyka o inwestycjach (nabycie pojazdu mechanicznego i laptopa) oraz braku poinformowania syndyka o zaciągnięciu zobowiązania wekslowego.

W przekonaniu Sądu Okręgowego nie zasługuje na uwzględnienie argument dotyczący zaciągnięcia przez upadłą zobowiązania wekslowego. Z wyjaśnień upadłej wynika, że deklaracja wekslowa została podpisana przez poręczyciela. Wyjaśnienia upadłej zaś nie dotyczą okoliczności, czy sama podpisała weksel.

Niezależnie jednak od powyższego wyjaśnić należy, że z chwilą wręczenia weksla in blanco między wręczającym, który złożył podpis w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego, a odbiorcą dochodzi do zawarcia umowy skierowanej na powstanie zobowiązania (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 29 czerwca 1995 r., sygn.. akt III CZP 66/95). Zobowiązanie wekslowe i odpowiadająca mu wierzytelność powstają jednak dopiero po uzupełnieniu weksla in blanco. Do chwili uzupełnienia można mówić jedynie o przyszłym zobowiązaniu wekslowym oraz przyszłej wierzytelności wekslowej, przy czym uzupełnienie wywiera skutek z mocą wsteczną, od chwili wydania weksla in blanco odbiorcy, stąd przyszła wierzytelność określana jest wierzytelnością warunkową (wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 2006 r., sygn. akt I CSK 130/06), a zatem zostaje ukształtowania dopiero po uzupełnieniu weksla, które może w ogóle nie wystąpić, jako że w obrocie gospodarczym weksel służy zabezpieczeniu przyszłych ewentualnych wierzytelności. Stąd w samym tylko wystawieniu weksla in blanco tytułem zabezpieczenia nie można upatrywać istotnego naruszenia obowiązków przez upadłą.

W świetle zgromadzonego materiału, w tym treści samych sprawozdań syndyka z czynności nie można podzielić obecnie wyrażanego przez syndyka poglądu, że upadła nie współpracowała z nim w toku postępowania upadłościowego i nie informowała o podjęciu działalności gospodarczej (w tym zakresie twierdzenie syndyka jest niezrozumiałe, skoro upadła zwracała się nawet o wyrażenie takiej zgody i syndyk w tym przedmiocie wyrażał stanowisko; ponadto upadła złożyła do akt postępowania upadłościowego pismo – zgłoszenie rozpoczęcia działalności, k. 538).

W składanych w niniejszej sprawie sprawozdaniach syndyk każdorazowo zawierał informację o współpracy z upadłą (np. k. 683), a w sprawozdaniach tych nie ma żadnej wzmianki o tym, aby upadła z syndykiem nie współpracowała, nie udzielała żądanych informacji, unikała kontaktu etc. Ponadto z załączonych do pisma upadłej z 6 czerwca 2018 r. dokumentów wynika, że upadła przesyła syndykowi miesięczne zestawienia operacji finansowych (k. 754-757), a także udziela wyjaśnień (k. 758-759). Marginalnie należy wskazać również, że z treści wiadomości e-mail z 1 czerwca 2017 r. wraz z historią wcześniejszej korespondencji (k. 760-763) wynika, że upadła, wbrew twierdzeniu syndyka, nie zatajała przy uzyskiwaniu dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej faktu toczącego się wobec niej postępowania upadłościowego wobec osób nieprowadzących działalności gospodarczej.

Zaznaczyć należy, że we wniosku z 7 grudnia 2017 r. (k. 581) syndyk wskazał konkretne okoliczności mające uzasadnić umorzenie postępowania upadłościowego. Tymczasem w odpowiedzi na rozpoznawane zażalenie (k. 742 i n.) syndyk przywołał dalsze, niewskazywane na etapie rozpoznania wniosku o umorzenie postępowania okoliczności, mające na celu wykazanie, że umorzenie postępowania upadłościowego jest słuszne. Z uwagi na syntetyczność uzasadnienia zaskarżonego postanowienia, jak również przytoczenie przez syndyka nowych okoliczności, konieczne jest uchylene zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania wniosku syndyka o umorzenie postępowania upadłościowego. Rozważenie podstaw do umorzenia postępowania na etapie postępowania zażaleniowego, wobec szerokiego przytoczenia nowych okoliczności i braku sprecyzowania w

uzasadnieniu konkretnych przejawów braku współpracy upadłej z syndykiem, skutkowałyby pozbawieniem upadłej prawa do kontroli instancyjnej.

W tym stanie rzeczy zaskarżone postanowienie należało uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 229 pr. upadł.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy wywołanej wnioskiem syndyka o umorzenie postępowania upadłościowego Sąd pierwszej instancji ponownie rozważy wystąpienie wobec upadłej przesłanek umorzenia postępowania w świetle art. 491¹⁰ ust. 2 pr. upadł. (w tym również ewentualne względy słuszności lub humanitarne), w szczególności poddając rozważce okoliczności wskazane przez syndyka w odpowiedzi na zażalenie. Zweryfikuje procesowo twierdzenie o podpisaniu weksla przez upadłą i zbada jaki charakter miała udzielona upadłej dotacja. Rozważy warunki jej udzielenia (przede wszystkim jej ewentualnego zwrotu) również w kontekście możliwości podłożenia tym warunkom przez upadłą (oceny tej zaś należy dokonać także przez pryzmat dotychczasowych skutków finansowych podjętej działalności). Niezbędne ustalenia faktyczne dotyczące ww. okoliczności należy poczynić w drodze wysłuchania upadłej, która obowiązana jest udzielić wszechstronnych wyjaśnień, a w razie potrzeby Sąd wezwie upadłą do przedstawienia stosownych dokumentów.

SSR del. Rafał Lila SSO Agnieszka Woźniak SSO Anna Budzyńska

Sygn. akt VIII Gz 215/18

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

- (...)

- (...)

3. (...)

(...)

KARTA KWALIFIKACYJNA ORZECZENIA

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

.....